

Nr 556

Av herr **Bergman m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 43, angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till de tekniska högskolorna.*

(Lika lydande med motion nr 669 i Andra kammaren)

1958 års riksdag godtog i princip en organisationsplan för arkitekturavdelningen vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg. Inom avdelningen skulle det finnas fyra institutioner i tillämplande arkitekturämnen och två friställda institutioner. Den ena av de båda senare institutionerna avsågs omfatta arkitektens teori och historia, representerande den humanistiska sidan av arkitektens utbildning. Samtliga professorer är nu tillsatta och i funktion med undantag av den i arkitektens teori och historia.

Den antagna organisationsplanen förutsätter en jämn arbetsfördelning mellan de sex institutionerna. Detta gäller såväl den schemamässiga undervisningen (föreläsningar och övningar) som i fråga om den högre utbildningen och forskningen. Genom de nu rådande förhållandena blir arkitekturutbildningen på Chalmers snedbelastad och det humanistiska inslaget i undervisningen eftersatt. Detta blir i längden helt otillfredsställande med tanke på den uppgift arkitekten yrkesmässigt har att vårda.

Kollegiet för arkitekturavdelningen anför bl. a. följande beträffande professuren i arkitektens teori och historia i sin anslagsframställning för budgetåret 1962/63.

Undervisningen i arkitektens historia bedrivs sedan 1946 av en speciallärare och har tidigare omfattat en begränsad kurs. Genom den omorganisation av undervisningen som beslutats har ämnets ställning i undervisningen väsentligt förändrats och utökats.

Förändringen betingas i sak genom att arkitekternas verksamhetsfält under senare år förvandlats. Förutom de kulturhistoriska synpunkterna krävs numera estetiska och sociala insikter av mera djupgående karaktär.

I det moderna skapandet av såväl städer som enskilda byggnader saknas alltför ofta den kunskapsmässiga grund som fordras för att ta ställning i dessa frågor. Tillfälliga ekonomiska eller tekniska synpunkter får i stället avgöra därför att bärande argument och idéer numera ofta saknas i sociala och mänskliga frågor.

Hela detta område är så vidsträckt att de byggande arkitekterna, som ju måste koncentrera sig på konkret projektering, inte kan behärska det. Än mindre kan de bedriva någon grundforskning. Därmed följer en ständig fara att uppkommande tillfälliga ideologier och personliga inställningar får ersätta djupgående kunskap. Arkitektens teori och historia måste betraktas som ett av de grundläggande huvudämnena i arkitekternas utbildning. Det är därför nödvändigt med en professur, vars ämnesområde täcker arkitektens och stadsbyggnadskonstens teori och historia sedda i första hand

ur estetisk och sociologisk synpunkt. Enligt planerna för den omorganisation som nu genomförs skall den kurs som hittills givits i arkitekturens historia utbyggas med undervisning om arkitekturens idémässiga och teoretiska bakgrund i det förgångna såväl som i nutiden. Ämnet Arkitekturens teori och historia skall vidare övertaga vissa delar av undervisningen i ämnena Arkitektur och Stadsbyggnad. Vidare införs, enligt de starkt betonade samarbetsprinciper som utredningen bygger på, vissa stödjande moment av arkitekturhistorisk, sociologisk och allmänt humanistisk undervisning, direkt i de tillämpliga ämnenas stödkurser eller som bakgrund för deras övningsuppgifter.

För närvarande är undervisningen i ämnet knuten till en speciallärartjänst, vars innehavare tillfälligt också innehar en forskningsdocentur. Vid KTH i Stockholm är situationen annorlunda genom att konsthögskolans speciella professor i arkitekturens historia även utnyttjas för undervisning vid KTH. Någon lärostol inom annan högskola i Göteborg kan inte utnyttjas. Arkitekturavdelningen vid CTH kvarstår nu som en av de mycket få i Europa som saknar professorsundervisning i arkitekturens teori och historia.

Då frågan genom motioner togs upp till behandling vid 1959 års riksdag godkände riksdagen vad statsutskottet anförde i sitt utlåtande nr 126, som hade följande lydelse:

Utskottets vill emellertid framhålla att goda skäl i och för sig synas tala för att ifrågavarande professor — efter vederbörlig avvägning gentemot eventuella andra för högskolan angelägna personalförstärkningar — bör komma till stånd.

I proposition nr 43 vid årets riksdag redovisas överstyrelsens för de tekniska högskolornas förslag beträffande CTH. Därav framgår att överstyrelsen förordar att denna professor nu inrättas.

Vi finner det synnerligen angeläget att arkitekturutbildningen vid CTH nu får den utformning som avsågs med beslutet vid 1958 års riksdag och som av Kungl. Maj:t gavs följande karakteristik:

Undervisningsplanen förefaller mig ägnad att fördjupa utbildningen och vidga de studerandes perspektiv på arkitektens uppgift i samhället.

Det väsentligt nya i den 1958 antagna principplanen var just utformningen av institutionen i arkitekturens teori och historia.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen måtte besluta att från och med budgetåret 1962/63 inrätta en professor vid Chalmers tekniska högskola i arkitekturens teori och historia.

Stockholm den 6 mars 1962

Per Bergman

Ruth Hamrin-Thorell

Torsten Andersson